

**INFORMATIVNÍ ZPRÁVA O NAPLŇOVÁNÍ
KONCEPCE TRANSFORMACE SOCIÁLNÍCH
SLUŽEB ZAJIŠŤOVANÝCH PŘÍSPĚVKOVÝMI
ORGANIZACEMI**

SRPEN 2018

ZPRACOVAL: Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

Informativní zpráva rekapituluje naplňování cílů „Koncepce transformace sociálních služeb zajišťovaných příspěvkovými organizacemi“¹ (dále jen Koncepce), a materiálu „Transformační záměry poskytovaných sociálních služeb organizací Čtyřlístek – centrum pro osoby se zdravotním postižením Ostrava, příspěvková organizace“² (dále jen Transformace).

Akceptací těchto materiálů vedení města deklarovalo podporu procesu transformace a humanizace v pobytových sociálních službách i podporu dlouhodobým záměrům v poskytování sociálních služeb. Dokumenty zohledňují a navazují na strategické materiály na národní a krajské úrovni.

Oba materiály cílí na zkvalitňování životních podmínek v pobytových službách pro seniory i osoby se zdravotním postižením, obsahují vize a významné strategické cíle transformačního procesu ve Čtyřlístku-centru sociálních služeb Ostrava, příspěvková organizace (dále jen Čtyřlístek).

Tato zpráva shrnuje informace o naplňování Koncepce a Transformace za období od června 2015 do srpna 2018.

PROLOG

Cílem transformace pobytových sociálních služeb pro seniory je zejména jejich humanizace, tj. zvyšování kvality poskytovaných služeb, individualizace péče, zlepšení materiálně-technického vybavení (rušení vícelůžkových pokojů, obnova a nákup pomůcek usnadňující péči, snižování kapacity pobytových služeb, rekonstrukce vybraných služeb) a přizpůsobování podmínek v zařízeních běžnému způsobu života.

Pro osoby se zdravotním postižením je cílem transformace minimalizovat dosud preferovaný způsob poskytování sociální služby prostřednictvím ústavní sociální péče. Deinstitutionalizace sociálních služeb představuje změnu (transformaci) institucionální (ústavní) péče v péči komunitní. Je to změna, která usiluje o to, aby uživatelé sociálních služeb žili ve svém „domově“ a životem podle své vlastní volby tak, jak je to ve většinové společnosti běžné. **Cílem transformace je umožnit stávajícím uživatelům žijícím dosud ve „velkokapacitních“ ústavech prožít život v běžných podmínkách, srovnatelných s vrstevníky, tzn. zlepšit kvalitu života a v maximální možné míře iniciovat jejich začlenění do společnosti.** Realizace procesu je náročná a vyžaduje spolupráci všech aktérů procesu, uživatelů, opatrovníků, rodinných příslušníků, zaměstnanců ale i zástupců obce, veřejnosti, sousedů apod.

I. TRANSFORMAČNÍ PROCESY V ORGANIZACI ČTYŘLÍSTEK – REKAPITULACE

1. 1. NOVÉ SLUŽBY A ZMĚNY V MÍSTĚ POSKYTOVÁNÍ SLUŽBY:

Stacionář Třebovice, 5. Května 5376, Ostrava-Třebovice

Záměr:

V objektu jsou poskytovány dvě služby – denní a týdenní stacionář. SMO plánuje postupně ukončit poskytování obou služeb, objekt rekonstruovat a rozšířit nabídku pobytových služeb s celoročním pobytem vybudováním domova pro osoby se zdravotním postižením a chráněného bydlení.

Plnění:

Denní stacionář ukončil činnost k 31. 12. 2013, týdenní stacionář dne 31. 12. 2015. V souladu s transformačními záměry Koncepce prošel objekt celkovou rekonstrukcí a **od 1. 1. 2016 bylo zahájeno poskytování služby Domova Třebovice** (služba domov pro osoby se zdravotním postižením) pro 20 uživatelů a **Chráněného bydlení Třebovice** pro 6 uživatelů. Na rekonstrukci objektu organizace získala investiční dotaci z Regionální rady regionu soudržnosti MSK ve výši 10,8 mil. Kč.

¹ Usnesení RM č. 1331/RM1014/19 dne 26. 4. 2011

² Usnesení RM č. 01402/1418/23 dne 26. 5. 2015

Chráněné bydlení Čtyřlístek

Záměr:

Stávající objekty ve vlastnictví SMO, které dosud sloužily jako zařízení pro výkon pěstounské péče, využít jako službu chráněné bydlení pro uživatele pobytových služeb Čtyřlístku. Realizací dojde k rozšíření stávající nabídky služeb tak, aby byl umožněn přechod uživatelům s menší mírou podpory do pobytové služby „vyššího typu“.

Plnění:

Od 1. 7. 2015 bylo zahájeno poskytování služby v chráněném bydlení v rodinném domě po pěstounské rodině na ul. Bronzová 13/1346, ve Slezské Ostravě pro 8 uživatelů Čtyřlístku, služby Domov Barevný svět.

Centrum pracovní výchovy, Holvekova 38, Ostrava-Kunčičky (sociálně terapeutické dílny)

Záměr:

Služba s kapacitou 47 osob, jejím cílem je příprava uživatelů na činnosti související s běžným životem člověka. Dílny vhodně doplňují pobytové služby a připravují uživatele na praktický život a přechod do nových služeb. Záměrem je dílny přestěhovat do uvolněných prostor Domova Barevný svět.

Plnění:

Od 1. 6. 2016 byl zahájen provoz sociálně terapeutických dílen „Centrum pracovní činnosti“ po přestěhování z ul. Holvékové v Ostravě-Kunčičkách do Domova Barevný svět na ul. Hladnovská, Ostrava-Muglinov. Stávající objekt v Kunčičkách byl pronajat k využití Armádě spásy ČR a slouží k rozšíření služby domov se zvláštním režimem.

1. 2. TRANSFORMAČNÍ ZÁMĚRY V POBYTOVÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH ČTYŘLÍSTKU

Deinstitucionalizace sociálních služeb představuje změnu (transformaci) institucionální (ústavní) péče v péči komunitní. Je to změna, která usiluje o to, aby uživatelé sociálních služeb žili ve svém „domově“ a životem podle své vlastní volby tak, jak je to ve většinové společnosti běžné.

Transformace tedy nepředstavuje pouze zlepšení standardu bydlení osob se zdravotním postižením, ale týká se změny ve způsobu poskytované podpory a péče. Dle individuálních schopností se uživatelé společně se zaměstnanci připravují na přechod do nových služeb. Tzv. plány přechodu se zaměřují na zvyšování kompetencí uživatelů, zejména v běžných denních činnostech, např. v pomoci při přípravě stravy, úklidu, praní osobního prádla apod. **Nové metody práce kladou zvýšené nároky na zaměstnance, proto je nezbytnou součástí transformačního procesu také příprava a intenzivní vzdělávání zaměstnanců.**

PODPŮRNÉ A VZDĚLÁVACÍ PROJEKTY:

V roce 2015 organizace získala finanční prostředky z Operačního programu lidské zdroje a Zaměstnanost z MPSV ve výši cca 2 mil. Kč na realizaci projektu na podporu vzdělávání zaměstnanců:

- „Podpora procesu transformace organizace Čtyřlístek“
- „Podpora procesu transformace Domova Barevný svět, v rámci těchto projektů byly zpracovány transformační plány pobytových služeb Domova Barevný svět a Domova na Liščině.³

S ohledem na měnící se podmínky v čase (věk a potřeby uživatelů, jejich úmrtí, využití pozemků dle územního plánu, požadavky poskytovatele investiční dotace) bylo nutné transformační plány pobytových služeb Čtyřlístku **včetně Domova Jandova** v roce 2017 aktualizovat⁴.

³ Usnesení RM č. 02802/RM1418/41 dne 8.12.2015

⁴ Usnesení RM č. 05914/RM1418/89 dne 14.3.2017

Dalším významným projektem je:

- „**Realizace transformačního procesu organizace Čtyřlístek**“ (výše dotace 7 mil. Kč z MPSV ESF - Operační program Zaměstnanost),

který je realizován od 7/2016 do 6/2020. Projekt zahrnuje vzdělávání v problematice transformace včetně zvyšování a upevňování kompetencí zaměstnanců pro nové služby a také vybavení cvičných domácností uživatelů dle stanovených podmínek.

VÝSTAVBA NOVÝCH OBJEKTŮ PRO UŽIVATELE POBYTOVÝCH SLUŽEB:

DOMOV BAREVNÝ SVĚT, Hladnovská 751, Ostrava-Muglinov (aktuálně 82 uživatelů)

Největší celoroční pobytová služba pro osoby se zdravotním postižením (mentálním a kombinovaným) ve věku od 18 do 40 let věku.

DOMOV NA LIŠČINĚ, Na Liščině 10, Ostrava-Hrušov

Celoroční pobytová služba pro dospělé muže a ženy od 40 let věku s aktuální kapacitou 54 míst.

DOMOV JANDOVA, Jandova 4, Ostrava-Zábřeh (změna názvu - původně Domov Beruška)

Celoroční pobytová služba pro 23 dětí s mentálním postižením od 7 do 26 let.

Záměr:

*Změnit způsob poskytované podpory a péče, zlepšit kvalitu bydlení a pro stávající uživatele pobytových služeb (domovů pro osoby se zdravotním postižením) **Domova Barevný svět, Domova na Liščině a Domova Jandova** vybudovat menší domy, typu bungalov, se dvěma oddělenými domácnostmi po 6 uživatelích, celkem pro 12 osob.*

Předpokládané finanční prostředky ve výši cca 300 mil. Kč na realizaci výstavby nových objektů a rekonstrukce stávajících budov bylo plánováno získat z externích zdrojů.

1) Plnění:

V souladu s výše uvedeným byly podány projekty do výzev „**Deinstitucionalizace sociálních služeb za účelem sociálního začleňování I. a II**“ Integrovaného regionálního operačního programu (IROP) Ministerstva pro místní rozvoj ČR. **Výstavba domů byla rozdělena do dvou etap, realizátorem etapy I. a II. B je organizace Čtyřlístek**, nositelem projektu pro etapu II. A je statutární město Ostrava.

Celkem bude vybudováno 11 novostaveb a rekonstruovány dva objekty (budova Domova Jandova a rodinný dům na ul. Uhrova v Ostravě-Heřmanicích v majetku města, který sloužil jako zařízení pro výkon pěstounské péče). Postupně, po dokončení staveb v jednotlivých etapách budou uživatelé stávající pobytové služby opouštět.

Ubytovací objekt Domova Barevný svět bude sloužit uživatelům (Domova na Liščině a Domova Jandova) po dobu výstavby nových objektů. Provozní úseky Domova Barevný svět (kuchyň, prádelna, autoprovoz) včetně vedení organizace setrvá ve stávajících prostorách po dokončení I. etapy výstavby. O dalším setrvání provozu a vedení organizace v objektu Domova Barevný svět bude rozhodnuto po zkušebním provozu v nových objektech. Souběžně se budou hledat možnosti zajištění služeb (stravování, praní prádla) v blízkosti nově postavených objektů včetně prostor pro vedení organizace.

S ohledem na špatný technický stav dvou budov Domova na Liščině a na základě závěrů a doporučení stavebně technického průzkumu bude provedena jejich demolice.

2) Plnění:

I. ETAPA – NOSITEL PROJEKTU: ČTYŘLÍSTEK

Výstavba 5ti bezbariérových domů typu bungalov – vždy po dvou domácnostech celkem pro 12 uživatelů v lokalitách:

- Nová Bělá – ul. Na Pláni, Výškovice – ul. Proskovická: pro uživatele Domov Barevný svět
- Slezská Ostrava-Hrušov – ul. Na Liščině, Hrušov – ul. Kanczuckého, Petřkovice ul. U Jana: pro uživatele Domova na Liščině

Aktuální situace:

Ukončeno výběrové řízení na realizátory staveb, v nejbližší době bude podepsaná smlouva se zhotoviteli/dodavateli. Předpoklad dokončení staveb a zahájení poskytování služeb v 7/2019.

Výše dotace: 84,7 mil. Kč

II. ETAPA A - NOSITEL PROJEKTU: STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA

Výstavba 5ti bezbariérových domů v lokalitách:

- Slezská Ostrava-Trnkovecká, Lhotka – Petřkovická pro uživatele Domova na Liščině,
- Ostrava - Svinov na ul. Rošického, Ostrava- Svinov na ul. U Rourovny, Vítkovice Syllabova/Rostislavova pro uživatele Domova Barevný svět

Aktuální situace:

Na základě požadavků vyhlášovatele probíhá doplňování formálních náležitostí potřebných k vydání rozhodnutí o poskytnutí dotace. Paralelně probíhá příprava veřejné zakázky na stavební práce. Předpoklad dokončení objektů a zahájení poskytování služeb v nových domech v 6/2020.

Celková nárokováná částka dotace: 108 mil. Kč

II. ETAPA B – NOSITEL PROJEKTU: ČTYŘLÍSTEK

Výstavba novostavby v lokalitě:

- Hrušov – Sodná/Vývozní pro 12 osob,
- rekonstrukce + přístavba pro 18 uživatelů Zábřeh-ul. Jandova
- rekonstrukce rodinného domu pro 9 uživatelů v Ostravě-Heřmanicích na ul. Uhrově pro uživatele Domova Barevný svět a Domova Jandova

Aktuální situace:

Rozhodnutí o poskytnutí dotace ke schválení v zastupitelstvu města v září 2018, poté bude vyhlášeno výběrové řízení na realizaci stavby. Předpoklad dokončení staveb a zahájení poskytování služeb v nových objektech v 1-2/2021.

Celková nárokováná částka dotace: 49,4 mil. Kč

Z celkového počtu 287 klientů Čtyřlístku žije v současné době 159 z nich ve třech velkých domovech. Po ukončení transformace budou všichni uživatelé z Domova Barevný svět, Domova na Liščině a Domova Jandova přestěhováni do třinácti menších domů rodinného typu.

II. HUMANIZAČNÍ PROCESY V POBYTOVÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH PRO SENIORY:

Záměr:

Město Ostrava považuje problematiku zvyšování kvality sociálních služeb poskytovaných příspěvkovými organizacemi města za zásadní aspekt systému sociálních služeb. Cílem transformace pobytových zařízení sociálních služeb pro seniory je jejich humanizace - zkvalitňování materiálně-technických podmínek, individualizace poskytované podpory a péče včetně vytváření aktivit běžného způsobu života.

Plnění:

V hodnoceném období 2016-2018 se příspěvkové organizace výraznou měrou zaměřily na práci s kvalitou poskytovaných služeb. **Do praxe služeb byly zavedeny nové přístupy a metody práce s uživateli např. bazální stimulace, reminiscence a trénování paměti.** V péči o uživatele s onemocněním demence je **do praxe uváděn biografický model péče podle prof. Erwina Böhma či smyslová aktivizace. Program Bon Appetit,** který je zaměřen na zachování důstojnosti, samostatnosti, kultury, etiky a estetiky u stravování **je určen seniorům postiženým Alzheimerovou demencí** a jinými formami demence.

Skutečnost, že dva domovy se zvláštním režimem (**Domov Sluníčko a Domov Slunečnice**) získaly **certifikát Vážka®**, který uděluje Česká alzheimerovská společnost provozovatelům zařízení poskytujících kvalitní služby pro lidi s demencí je potvrzením toho, že organizace s kvalitou pracují úspěšně.

Ve vybraných službách se postupně podařilo zrušit vícelůžkové pokoje tak, že v současné době jsou zájemcům nabízeny převážně pokoje dvou a jednolůžkové, čímž došlo ke zlepšení standardu bydlení. **Výrazně se také zdokonalilo materiálně technické vybavení pobytových služeb,** a to např. nákupem a obnovou pomůcek pro zajištění intimity při provádění hygieny (zástěny, sprchovací lůžka, hygienická židle, koupací vany, myčky podložních mís), byla rovněž zakoupena mobilní zvedací zařízení pro manipulaci s imobilními uživateli. Pravidelně dle potřeby byla prováděna obnova a nákup nových elektrických polohovatelných lůžek. Pro zajištění komunikace mezi uživateli a personálem a přivolání pomoci byla **modernizována signalizační zařízení.**

V obslužných provozech byla **provedena obnova/rekonstrukce stravovacích a prádelenských provozů** včetně obnovy či nákupu potřebných strojů a vybavení. **Došlo také k rozšíření vozového parku.**

V daném období byly/budou realizovány velké investiční akce:

- **„Přístavba Domova pro seniory Iris“**, jejímž výsledkem bylo snížení počtu třílůžkových pokojů a zvýšení komfortu bydlení uživatelů (vybavení pokojů novým nábytkem, celková estetizace prostředí zařízení včetně výměny podlah a úprava terasy).
- V roce 2018 byl zahájen projekt **„Rekonstrukce a výstavba domova se zvláštním režimem Domov Slunovrat“**. Přestavbou rohového objektu vzniknou nové prostory, které umožní další výrazné snížení stávajících třílůžkových pokojů, čímž dojde ke zkvalitnění ubytovacích podmínek a ke zvýšení ubytovacího standardu. V přípravě je II. etapa rekonstrukce stávajících půdních prostor hlavní budovy Domova Slunovrat, v současné době je již zpracovaná projektová dokumentace k realizaci stavby.

Dalším významným úkolem je příprava celkové **„Rekonstrukce a modernizace Domova Korýtko“**, který svému účelu slouží od roku 1985. V současné době bude nově zpracována projektová dokumentace. Předpokládaný termín zahájení realizace je stanoven na rok 2020.

Nové kapacity pobytových služeb pro seniory jsou plánovány realizací projektu **„Domov Hulváky“** v lokalitě Mariánské Hory a Hulváky s předpokládanou kapacitou 100 míst. V současné době je vypracována dokumentace pro stavební povolení a zpracovává se dokumentace pro provedení stavby. Termín zahájení stavby je předběžně stanoven na rok 2020.

č.	KAPACITA POBYTOVÝCH SLUŽEB PRO SENIORY K 31. 8. 2018			
	příspěvková organizace	domov pro seniory	domov se zvláštním režimem	celkem
1	Domov Čujkovova	245	56	301
2	Domov pro seniory Iris	104		104
3	Domov pro seniory Kamenec	197		197
4	Domov Korýtko	225	32	257
5	Domov Magnolie		73	73
6	Domov Slunečnice	306	89	395
7	Domov Sluníčko	78	106	184
8	Domov Slunovrat	68	32	100
	celkem	1223	388	1611